

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 12804-03-12 יניב ואח' נ' עיריית הרצליה

תיק חיצוני:

בפני כב' השופטת רות רונן

המבקשים:

1. ניסן יניב
 2. אביטל ויזנפלד
 3. יבגני דוליציקי
 4. רון פירסטנפלד
- ע"י ב"כ עו"ד גואטה

נגד

המשיבה:

עיריית הרצליה
ע"י ב"כ עו"ד הראל

חקיקה שאוזכרה:

חוק תוכענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סעי' 8, 8(א)(2)

החלטה

1. המבקשים מחזיקים במעבדות לייצור שיניים תותבות ושתלים בעיר הרצליה. בהתאם לצו הארנונה של העיר, חיוב "מעבדות" נעשה בהתאם לקטגוריה של "משרדים, שירותים ומסחר".

המבקשים הגישו נגד המשיבה (להלן: "העירייה") תביעה ובקשה לאישורה כתביעה ייצוגית. לטענתם, ס' 2.1 לצו הארנונה של עיריית הרצליה קובע סיווג של "מעבדות". על-פי ס' 2.1 הני"ל לצו, מעבדות מסווגות לצורכי ארנונה בסיווג של "משרדים, שירותים ומסחר". לכן, מחוייבים המבקשים לשלם ארנונה תחת סיווג זה. אולם לטענת המבקשים, הפעילות במעבדות שיניים כוללת אלמנט ייצורי, ולכן יש לסווג מעבדות שיניים בסיווג "מלאכה" ולחייב אותם – ואת יתר בעלי מעבדות השיניים – בהתאם לסיווג זה.

המבקשים מוסיפים וטוענים כי מאחר שהצו אינו מתייחס לשימוש בפועל במעבדה אלא לעסק הפועל כמעבדה או המכנה את עצמו מעבדה, אין סמכות למנהל הארנונה לקבוע כי יש לסווג עסק של מעבדה בסיווג שונה, יהיה השימוש בעסק אשר יהיה.

2. בטרם נדונה בקשת האישור לגופה, התגלעה בין הצדדים מחלוקת ביחס להיקף הקבוצה בשמה רשאים המבקשים לתבוע. המבקשים טענו כי הם מבקשים כי בית-המשפט יאשר את התביעה כתביעה ייצוגית בשמה של קבוצת כל העסקים בעיר הרצלייה המוגדרים כמעבדה, בעוד העירייה התנגדה לכך.

בהחלטה מיום 23.5.13 נקבע כי ישנו שוני עובדתי בין העסקים השונים הנושאים את השם "מעבדה", ושוני זה הופך את הבירור המאוחד של כלל העסקים הללו לבלתי-יעיל. לכן נקבע כי במסגרת התובענה הנוכחית יידון רק עניינם של המחזיקים במעבדות-שיניים, ולא של מחזיקים בעסקים אחרים המכונים "מעבדה".

3. על ההחלטה הני"ל הגישו המבקשים בקשת רשות ערעור לבית-המשפט העליון, שבהמשך נמשכה על ידיהם. לאחר ההחלטה הני"ל, ניהלו הצדדים משא-ומתן ביניהם, בניסיון להגיע להסכמה. זאת בין היתר לאור המספר המצומצם של מעבדות-שיניים שנמצאות בעיר הרצלייה. הצדדים לא השכילו להגיע להסכמה, ולכן חוגשו סיכומים בכתב מטעמם בבקשת אישור התביעה כתביעה ייצוגית.

4. המבקשים חזרו בסיכומיהם על הטענה לפיה יש לסווג מעבדות שיניים בסיווג של "מלאכה" ולא בסיווג של משרדים, לאור הפעילות המתבצעת בהן, ולאור ההלכה הפסוקה בהקשר זה. הם הוסיפו כי אין מקום לדחות את בקשת האישור רק לאור המספר הקטן של החברים בקבוצה. לגישתם, אין דרישת מינימום למספר חברי הקבוצה בחוק תובענות ייצוגיות. עוד נטען כי במקרה דנן, לא יהיה זה הוגן ואף לא יעיל לדחות את בקשת האישור בשלב הנוכחי ללא השבה לחברי הקבוצה - זאת לאחר שנתיים וחצי של הליכים משפטיים, וכאשר ברור כי חברי הקבוצה מחויבים שלא כדין. עוד נטען כי בהנחה שישנן 2-3 מעבדות שיניים נוספות בעיר הרצלייה, היעילות וההגינות מחייבות לפנות אליהן, ולברר האם הם מבקשות להצטרף לתביעה או לפרוש ממנה.

המבקשים הוסיפו כי אין מקום לקבל את טענות העירייה ביחס לגודל הקבוצה, וכי יש למנות מומחה או מגשר שיבחן את הנושא הזה. זאת משום שברישומי העירייה אין סיווג נפרד ל"מעבדות" ולכן התבססה העירייה בהערכות שלה ביחס למספר מעבדות השיניים הנוספות בעיר על חיפוש ב"דפי זהב" וב"גוגל".

5. מנגד, טענה העירייה כי יש לדחות את בקשת האישור. לטענת העירייה, תנאי לאישור תביעה כייצוגית הוא הוכחת קיומה של קבוצה. במקרה דנן, המבקשים לא הוכיחו קיומה של "קבוצה", ומהחומר שהוגש עולה כי המבקשים טוענים בשם עצמם בלבד, ולכל היותר בשמו של מחזיק אחד נוסף המחזיק בנכס בו מבוצעים שני שימושים שונים - משרד ומעבדת שיניים. גם לגישת המבקשים קיימים 9 נכסים נוספים בלבד שהם מעבדות שיניים בעיר הרצליה, וזו קבוצה מצומצמת ביותר, שאף ניתנת לזיהוי בקלות.

עוד ציינה העירייה כי המבקשים טוענים לסכומי תביעה גבוהים, וגם משום כך אין מקום להגשת תביעה ייצוגית משום שאין כל מניעה לנהל בגין סכום כזה תביעה אישית.

העירייה הוסיפה וטענה כי יש לדחות את טענות המבקשים גם לגופן, שכן הסיווג של מעבדות שיניים כ"שירותים" איננו בלתי סביר במידה כזו המצדיקה התערבות שיפוטית.

דיון

6. שני נושאים עיקריים טעונים הכרעה בבקשה דנן: הראשון - השאלה האם עומדת למבקשים וליתר חברי הקבוצה עילת תביעה לכאורה כפי שנטען בבקשת האישור, קרי - עילה להשבת חלק מהארנונה ששולם על-ידי חברי הקבוצה בתקופה הרלוונטית בה היה הסיווג של העסקים של חברי הקבוצה - משרדים ולא מלאכה.

גם בהנחה שהתשובה לשאלה זו היא חיובית, יהיה מקום לבחון את השאלה הנוספת - קרי האם יש לאשר תביעה ייצוגית המוגשת על ידי 4 מבקשים, כאשר המספר הכולל של חברי הקבוצה עשוי להיות 5 חברים, ואף אם לא זה מספר החברים, הרי מדובר לכל היותר במספר חברים בודדים נוספים.

האם יש למבקשים עילת תביעה לכאורה?

7. ס' 8 לחוק תובענות ייצוגיות תשס"ו - 2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות"), קובע כי "בית-המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית אם מצא שהתקיימו אלה:

(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה".

תנאי לאישור תביעה כתביעה ייצוגית הוא אם כן כי ישנה אפשרות סבירה כי השאלות המשותפות המועלות בבקשת האישור יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה. יש לבחון לכן את הסיכויים שהבקשה תוכרע לזכות המבקשת, ויתר חברי הקבוצה.

8. מעבדות השיניים של המבקשים מסווגות בסיווג של משרדים, ועל כן אין מחלוקת. המבקשים טוענים כי הפעילות במעבדות אלה היא פעילות של עבודת כפיים, לצורך תיקון או ייצור שתלים ותותבות על-פי מידות המזמין.

העירייה טענה מנגד כי מרכז הכובד של השימוש המבוצע ב"מעבדות" ככלל, הוא "מתן שירות". לכן, ולאור תכונות המשתמש ושיקולי רווחיות של המחזיקים במעבדות – נכללו מעבדות תחת סיווג "שירותים", כפי שנעשה גם ביחס ל"מרפאות". העירייה טענה כי ככלל אין מקום להתערב בשיקול-דעתן של רשויות מקומיות בהפעלת סמכותן, בייחוד כאשר מדובר בהתערבות בדבר חקיקה שיצא לפניהן. לכן, מאחר שלא נפל במעשה החקיקה פגם של חוסר חוקיות או חוסר סבירות קיצוני, אין מקום להתערבות שיפוטית באופן סיווג ה"מעבדות".

העירייה הוסיפה כי השימוש המבוצע במעבדת שיניים הוא שימוש של "שירותים". זאת משום שהפעילות המבוצעת במעבדה היא מתן שירות בריאותי – רפואי, ומשום שטכנאי שיניים הם "חלק ממקצוע רפואת השיניים". פעילותם של טכנאי שיניים היא מתן שירות אישי לציבור בכללותו ובעיקר לרופאי השיניים. הפעילות הזו אינה שונה מהפעילות המבוצעת על ידי רופא השיניים עצמו, ומרפאות שיניים מסווגות כבניינים שאינם משמשים למגורים.

10. לכן, לא הוכח חוסר סבירות קיצוני באופן בו העירייה סיווגה את המעבדות, וניתן לראות בשימוש המבוצע בהן כ"שירותים". עוד נטען כי אין מדובר בבית-מלאכה שלצורך הפעלתו נדרש שטח נרחב והעסקה של כמות גדולה של עובדים, וזאת בניגוד לתכלית בשלה ניתן תעריף מופחת לנכסים המסווגים בסיווג של תעשייה ומלאכה.

11. בפסק דינו של בית-המשפט העליון בר"מ 4021/09 מנהל הארנונה של עיריית תל אביב נ' מישל מרסייה בע"מ, התייחס בית המשפט העליון לסיווג של מספרות, וקבע כי "הן המשמעות המילונית, הן תכלית החוק והן טעמי אחידות פרשנית תומכים לדידי במסקנה לפיה יש לסווג מספרה תחת 'בתי מלאכה לייצור' (וכל שכן 'בית מלאכה' כנוסח הסעיף היום)".

בית-המשפט הוסיף והתייחס לסיווג של "בתי-מלאכה לייצור", וציין כי:
 "גם במשמעותו המילונית, אשר לה לענייננו, כאמור, משקל רב, אין ייצור מחייב יצירת 'יש' מוחשי, והוא עשוי לכלול פעולות נוספות. קרי, מתחם האפשרויות הלשוניות מאפשר לראות בפעולת הספר פעילות ייצורית. שנית, בתי המשפט

המחוזיים במקרים שונים, פירשו את הביטוי 'לייצור' באופן מרחיב וגמיש, כך שיכלול גם פעולות שאינן בהכרח 'ייצור קלאסי'."

ובתמשך –

"דומני כי נוכח המשקל שיש ליתן למונח 'לייצור' בתוך המכלול 'בתי מלאכה לייצור', ונוכח הפרשנות המילונית והפסיקה ה'גמישה' – אין מניעה לומר שגם מספרות יכולות לבוא בגדר סיווג זה מבחינה לשונית."

12. כאמור, בפסק הדין מרסייה הנ"ל נקבע כי הסיווג הנכון למספרות, שהן עסק שאין בו אלמנט ייצורי קלאסי אלא תיקון והתאמה על-פי מידות מזמין ספציפי, צריכות להיות מסווגות כ"בית-מלאכה". אני סבורה כי אם מספרות מסווגות כבית-מלאכה, הרי שמכוח קל וחומר יש מקום לסווג כך גם מעבדות שיניים, בהן מבוצעות פעולות "ייצור" מובהקות הרבה יותר מאשר אלה המבוצעות במספרה – פעולות של תיקון וייצור של שתלים ותותבות ומכירתם ללקוחות. העובדה כי מדובר בעיסוק הקשור לעולם הרפואה ומשרת את רופאי השיניים, אין בה כדי לשלול את המסקנה האמורה.

על-כל-פנים, די בכל האמור לעיל כדי לקבוע כי יש אפשרות סבירה כי שאלה זו תוכרע לטובת הקבוצה, ודי בכך לצורך אישור בקה כתביעה ייצוגית.

האם יש מקום לאשר את התביעה כתביעה ייצוגית?

13. העובדה שלמבקשים יש עילת תביעה שיש סיכוי סביר שהיא תתקבל, אין די בה כדי להביא למסקנה כי דין בקשת האישור להתקבל.

כדי שבית-המשפט יאשר בקשה לדיון כתביעה ייצוגית, עליו לבחון בין היתר האם התובענה הייצוגית היא "תדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת גנסיבות העניין" (ס' 8(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות). יתרה מזאת, ס' 8 לחוק מורה לנו כי אף אם מצא בית-המשפט כי כל התנאים המנויים בו התקיימו, הוא "רשאי" לאשר את התביעה כתביעה ייצוגית. רשאי אך אינו חייב. השאלה שיש לבחון אותה היא האם במקרה דנן, בו הוגשה בקשת האישור על-ידי 4 בעלי מעבדות שיניים, כאשר לא ברור מהו המספר הכולל של החברים הפוטנציאליים בקבוצה, אולם נראה כי הוא עומד על 5-12 חברי קבוצה בסך הכל, יש מקום לאשר את התביעה כתביעה ייצוגית.

14. אני סבורה כי אין מקום לאשר תביעה ייצוגית בנסיבות המקרה דנן. אכן, מקובלת עלי טענת המבקשים לפיה ככלל, המחוקק לא קבע מספר מינימאלי של חברי קבוצה, שמתחתיו אין מקום לאשר תביעה כתביעה ייצוגית. לכן, שאלת מספר חברי הקבוצה היא שאלה

תלוית נסיבות, ואין מקום לקבוע מסמרות ביחס למספר החברים שחייבים להיות חלק מהקבוצה שיצדיק אישור התביעה כתביעה ייצוגית.

15. יחד עם זאת, יש לזכור כי תכליתו של מוסד התביעות הייצוגיות הוא לאפשר הגשת תביעות בשם קבוצה לא מזוהה של מספר גדול של תובעים פוטנציאליים, במקרים בהם אלמלא תינתן לאחד מתברי הקבוצה אפשרות לייצג את כל היתר, סביר להניח כי התביעות כולן כלל לא יוגשו.

כך ציינה בהקשר זה כב' השופטת שטרסברג-כהן בחוות-דעתה ברע"א 3126/00 מדינת ישראל נ' אשת ניהול פרויקטים וכוח אדם בע"מ (פ"ד נז(3) 220):

"לתובענה הייצוגית השלכות כלכליות וחברתיות משמעותיות. היא נועדה לאפשר לאדם אחד או לקבוצת אנשים שנזקו של כל אחד מהם קטן יחסית, לתבוע בשם כל הנמגעים האנונימיים שסכום תביעתם הכולל גבוה ביותר נוכח ריבוי מספרם. בכך מגנה היא על אינטרס היחיד שנפגע ושאנינו מגיש תביעה בשל הטרחה וההוצאות הכרוכות בכך... תכליתה של התובענה הייצוגית היא למנוע עשיית עושר ולא במשפט על-ידי אותם גופים המתעשרים שלא כדין על חשבון היחידים, המצטרפים לציבור גדול. כמו-כן היא אמצעי לאכיפת החוק במישור האזרחי מקום שבו הסנקציה הפלילית עונשית וסנקציות הרשויות המפקחות אינן מספיקות... התובענה הייצוגית שואפת להשגת שוויון במאזן הכוחות בין המתדיינים. היא משרתת אינטרס ציבורי שהוא יעילות וחיסכון במשאבים הן של הצדדים הן של בית-המשפט, ומנוגעת חוסר אחידות בפסיקת בתי-המשפט בתביעות אישיות דומות".

16. השאלה היא האם ניתן לאפשר הגשה של תביעה ייצוגית גם כאשר מספר התובעים הפוטנציאליים הוא קטן מאוד – כמו במקרה דנן, וכאשר למעשה מלבד המבקשים שהם צד לבקשה, ישנם תברים ספורים (אולי חבר אחד בלבד) בקבוצה. אני סבורה כי במקרה דנן התשובה לכך שלילית.

כאשר מדובר במספר מצומצם כל-כך של תובעים פוטנציאליים, המכשיר רב העוצמה של תביעה ייצוגית, אינו המכשיר המתאים לניהול ההליך בין הקבוצה לבין הנתבעת – במקרה זה העירייה. במקרה דנן מדובר בקבוצה קטנה מאוד של תובעים, שאין מניעה לכך שהיא תתארגן בכוחות עצמה, ותגיש תביעה אחת בשמם של כל חבריה, מבלי להידרש להליך המורכב של בקשת אישור תביעה כתביעה ייצוגית.

17. עוד יש לציין כי בהליך של תביעה ייצוגית מאפשר המשפט סטייה מהכללים המשפטיים הרגילים, כך שלאחר אישור התביעה כייצוגית מייצג התובע המייצג את כל חברי הקבוצה, הגם שאלה לא הסמיכו אותו לייצגם, לא בקשו ממנו לעשות כן, וברוב רובם של המקרים הם כלל אינם מודעים לכך שהתביעה מתנהלת.
18. אין ספק כי לו היו המבקשים מודעים לזהותם של אותם חברים בודדים נוספים שהם חלק מהקבוצה, היה מקום לדרוש מהם לפנות לחברים אלה באופן אישי, ולהציע להם להצטרף לתביעתם.
- המבקשים טוענים כי יש להם (ואף לעירייה) קושי לאתר חברי קבוצה נוספים, וכי משום כך יש לאשר את התביעה כתביעה ייצוגית ואף למנות מומחה שתפקידו יהיה לאתר את חברי הקבוצה – קרי מחזיקים נוספים במעבדות שיניים בהרצליה.
19. אני סבורה כי הצעתם של המבקשים איננה יעילה ואף לא הוגנת.
- כעולה מעמדת העירייה שהמבקשים אינם חולקים עליה, לעירייה אין מידע נפרד ביחס לעסקים בעיר הרצלייה המסווגים כמעבדות בכלל או מעבדות שיניים בפרט. לכן, הבירור ביחס לשאלה האם קיימות מעבדות שיניים נוספות בהרצלייה ואם כן, כמה, נעשה על-ידי העירייה באמצעות חיפוש במאגרים גלויים, כמו גוגל ודפי זהב. בירור כזה יכול אם כן להיערך גם על ידי המבקשים, אם הם מעוניינים לצרף לתביעתם תובעים נוספים.
- אם המבקשים יעשו כן, הם יוכלו במידה רבה של יעילות לאתר את החברים הפוטנציאליים הנוספים בקבוצה, ככל שקיימים כאלה – משימה שממילא היה מקום לבצע אותה לו היתה התביעה מאושרת כתביעה ייצוגית ומתקבלת, לצורך פיצוי חברי הקבוצה. יוער כי גם המבקשים עתרו כי בירור כזה יתבצע כדי לאפשר להם לפנות ליתר המעבדות בעיר כדי לברר איתן אם הן מבקשות להצטרף לקבוצה או לפרוש ממנה (למעשה אפשרות ש לח opt).
20. אין לדעתי צורך – רק לשם עריכת הבירור וצירוף אפשרי של בעלי דין אחדים נוספים, להפעיל את המנגנון של תביעה ייצוגית. להפעלתו של המנגנון הזה ישנן עלויות – קודם כל בהשתתף שכר טרחה וגמול בשיעורים הנקבעים על ידי בית-המשפט, והם שונים במהותם משכר הטרחה שנפסק בתביעות אחרות. שכר הטרחה והגמול הגבוהים הנקבעים בתביעות ייצוגיות, מוצדקים מקום בו התביעה הייצוגית היא הדרך היעילה לנהל תביעה של רבים נגד נתבע אחד. במקרים כאלה, ישנה גם הצדקה לכך ששכר הטרחה והגמול ישולמו מכספי הזכייה של הזוכים, שנהנו מפעילותו של התובע הייצוגי ומכך שהוא זכה עבורם בתביעה. אולם, במקרה כמו המקרה דין, לא נראה כי יש לכך הצדקה.

21. מעבר לכך, המבקשים עתרו כי בית המשפט ימנה מומחה שתפקידו לאתר מעבדות שיניים נוספות בהרצלייה. למינוי של מומחה כזה תהיה כמובן עלות נוספת. אין כל טעם להשית את העלות הזו על ההליך. כאמור, אם המבקשים מעוניינים להגיש תביעה כספית להשבת כספי ארנונה ששולמו ביתר, ושבתביעה יהיו שותפים בעלי עסקים נוספים, הם יכולים לנסות לאתר בעלי עסקים כאלה באמצעים שלהם ועל חשבונם, ולהגיש את התביעה גם בשמם של אותם בעלי עסקים, ככל שהם יהיו מעוניינים בכך.
22. יוער עוד כי תביעה ייצוגית מנהלית כמו התביעה דנן שונה מתביעה רגילה, גם בכך שתקופת ההתיישנות בתביעה ייצוגית נגד רשות היא 24 חודשים, ולא 7 שנים כמו בתביעה רגילה. מכאן שגם מבחינת חברי הקבוצה שמספרם מצומצם, יתכן כי מוטב שהתביעה שתוגש תהיה תביעה אזרחית רגילה ולא תביעה ייצוגית (אף שהגשת התביעה הייצוגית אינה חוסמת את האפשרות של הגשת תביעות אישיות לאחר מכן בגין תקופת ההתיישנות במלואה).
23. המבקשים טענו כי לא יהיה זה יעיל, בהליך דנן שמתנהל כבר כשנתיים וחצי, להפנות אותם להליך אחר של תביעות אישיות. לגישתם, כדי לזכות בהשבה, יהיה עליהם להגיש עתירה מנהלית ולאחר מכן תביעה אזרחית להשבה. אינני מקבלת את הטענה. התארכות ההליך הנוכחי נבעה מהעובדה שהמבקשים עמדו על כך כי הוא יתנהל כתביעה ייצוגית, במסגרתה הם ייצגו את כל בעלי העסקים בעיר הרצלייה המסווגים כ"מעבדות" מסוגים שונים. כפי שפורט בראשית הדברים, בקשתם נדחתה. המבקשים הגישו בקשת רשות ערעור לבית-המשפט העליון – דבר שהוביל לעיכוב נוסף.
24. יתרה מזאת, ההליך הנוכחי הוא הליך של בקשת אישור תביעה כתביעה ייצוגית. גם לו היתה בקשתם של המבקשים לאישור התביעה מתקבלת, לא היה בכך כדי לסיים את ההליך. לו היתה הבקשה מתקבלת, הרי לאחר האישור היתה מתנהלת התביעה לגופה, כאשר באותו שלב היו המבקשים מייצגים את כל יתר חברי הקבוצה. אולם, אם לא תאושר התביעה כתביעה ייצוגית, יוכלו המבקשים להגיש תביעה אזרחית רגילה (ולא נראה שיש הכרח להקדים לה עתירה מנהלית), כאשר בתביעה כזו לא יהיה עוד צורך בשלב בקשת האישור והאישור, אלא הדיון יתנהל מלכתחילה לגופו – כפי שהוא היה מתנהל כאמור לו היתה הבקשה דנן מטעם המבקשים מתקבלת.
25. לכן, לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את בקשת האישור. מאחר שהיה ממש לכאורה בטענת המבקשים לגופה – אינני עושה צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ח אלול תשע"ד, 23
ספטמבר 2014, בהעדר הצדדים.

רות רונן 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

2

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 12804-03-12 יניב ואח' נ' עיריית הרצליה

תיק חיצוני:

בפני כב' השופטת רות רונן

המבקשים:

1. ניסן יניב
 2. אביטל ויזנפלד
 3. יבגני דוליצקי
 4. רון פירסטנפלד
- ע"י ב"כ עו"ד גואטה

נגד

המשיבה:

עיריית הרצליה
ע"י ב"כ עו"ד הראל

החלטה

1. המבקשים מחזיקים במעבדות שיניים בעיר הרצליה. המבקשים הגישו נגד המשיבה (להלן: "העירייה") תביעה ובקשה ואישורה כתביעה ייצוגית. לטענתם, בס' 2.1 לצו הארנונה של עיריית הרצליה, מצוי הסיווג של "מעבדות" כאשר על פי ס' 2.1 הנ"ל לצו, מעבדות מסוגות לצורכי ארנונה בסיווג של "משרדים, שירותים ומסחר". המבקשים טוענים כי סיווג זה הוא שרירותי, והיה מקום לסווג את העסקים בהם הם מחזיקים לאור השימוש האמיתי שנעשה בהם בפועל, בסיווג של "בית מלאכה", שכן הפעילות בהן כוללת אלמנט ייצורי.
- מאחר שהצו אינו מתייחס לשימוש בפועל במעבדה אלא לעסק הפועל כמעבדה או המכנה את עצמו מעבדה, אין סמכות למנהל הארנונה לקבוע כי יש לסווג עסק של מעבדה בסיווג שונה, יהיה השימוש בעסק אשר יהיה. עוד נטען כי מעבדות שיניים במקומות אחרים בארץ, מסוגות בסיווג "מלאכה".

2. מנגד, טענה העירייה יש לדחות את הבקשה. היא טענה בין היתר כי הסיווג הוא על פי השימוש בפועל, ובפועל השירות המכריע שניתן במעבדות שיניים הוא שימוש משרדי. לטענתה, טיב הפעילות במעבדה אינו שונה מזה שמתבצע על ידי רופא השיניים עצמו.
3. בין הצדדים התגלעה מחלוקת ביחס להיקף הקבוצה בשמה רשאים המבקשים לתבוע.
- המבקשים טענו כי הם מבקשים כי בית המשפט יאשר את התביעה כתביעה ייצוגית בשמה של קבוצת כל העסקים בעיר הרצליה המוגדרים כמעבדה – ובכלל זה בין היתר מעבדות אלקטרוניקה, מעבדות מחשבים, מעבדות מקררים ועוד. לטענתם, בהתייחס לכל בעלי העסקים הללו, קיימות שאלות משפטיות ועובדתיות משותפות.
- המבקשים טענו כי הפעילות בכל המעבדות הללו היא פעילות דומה של ביצוע תיקונים על ידי בעל מלאכה, ופעילות כזו צריכה להיות מסווגת בתעריף של מלאכה. עוד נטען כי המנגנונים הקיימים בחוק תובענות ייצוגיות, מאפשרים את בירור התביעה בדרך של תביעה ייצוגית, כאשר אם יהיה בכך צורך – יוכל כל חבר קבוצה להוכיח את זכאותו בנפרד מכוח ס' 20(א)(2) לחוק. ניתן גם לפצל את הקבוצה לתת קבוצות.
- לגישת המבקשים, השאלה המשותפת לכלל חברי הקבוצה היא מהותית ביותר, וקיימת חשיבות רבה לעצם ההכרזה של בית המשפט על הבעייתיות המרוכבת בהוספת התיבה "מעבדות" לצו הארנונה.
4. העירייה טענה כי אין לקבל את בקשת המבקשים לאשר תביעה ייצוגית ביחס למעבדות תיקונים שונות שאינן מעבדות שיניים. ראשית, כך נטען, לאף אחד מהמבקשים אין עילת תביעה אישית ביחס למעבדות אלה (שכן הם מחזיקים במעבדות שיניים ולא במעבדה אחרת). קיומה של עילת תביעה אישית הוא תנאי לאישור הבקשה, ובאין עילה אישית בהתייחס למעבדות מסוגים שונים אחרים, אין לאשר את הבקשה ביחס למעבדות כאלה.
- בנוסף, טענה העירייה כי אם תורחב הקבוצה כבקשת המבקשים, הקבוצה שתיווצר לא תהיה קבוצה הומוגנית. זאת לאור העובדה כי השימושים המבוצעים במעבדות שיניים, אינם זהים לאלה המבוצעים במעבדה לתיקון מוצרי אלקטרוניקה, מזגנים וכד'. המבקשים לא הוכיחו אם כן כי

מעבדות אלקטרוניקה הן דומות או זהות למעבדות שיניים. המבקשים לא הוכיחו כי יש מקום לסווג מעבדות שונות כאלה בסיווג "מלאכה" ולא "שירותים".

5. בפועל, כך טוענת העירייה, קיימת שונות רבה בין מי שמחזיק במעבדת שיניים לבין המחזיקים במעבדות אחרות, ואין מקום לכרוך את עניינם יחד במסגרת בידוד של תביעה ייצוגית אחת. אין לקבל את טענת המבקשים ביחס לחשיבות הבירור של ה"שאלה העקרונית" קרי שאלת חוקיות התיבה "מעבדה" בצו הארנונה, שכן שאלה זו תיבחן על ידי בית המשפט ממילא במסגרת בירור התובענה הנוכחית.

6. עניינה של ההחלטה הנוכחית היא במחלוקת בין הצדדים ביחס להגדרת הקבוצה בשמה רשאים המבקשים לתבוע, שאלה שלצורך היעילות, הדיון בה הופרד, וההחלטה בה ניתנת ככד בשלב זה.

קיומה של עילת תביעה אישית

7. כאמור, הטענה הראשונה שהעלתה העירייה היתה כי לא ניתן לאשר את התביעה כתביעה ייצוגית ביחס למעבדות שאינן מעבדות שיניים, משום שאף לא לאחד מהמבקשים יש עילת תביעה אישית ביחס למעבדה כזו, שכן כל המבקשים מחזיקים במעבדות שיניים, ולא במעבדה מסוג אחר.

8. אני סבורה כי דין טענה זו להידחות.

ס' 4 לחוק תובענות ייצוגיות התשס"ו - 2006 (להלן: "החוק") קובע:

"(א) אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן:
(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א) המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה".

מהסעיף עולה כי תנאי להגשת תביעה ייצוגית בשם קבוצה, היא כי למבקש המבקש לייצג את הקבוצה, יש עילת תביעה אישית בתביעה שאותה הוא מבקש לאשר כייצוגית. החוק – חרף העובדה שהדגש בו הוסט לכיוון זכויות הקבוצה (ר' למשל ס' 8(ג)(2) בחוק – האפשרות להורות על החלפת תובע), לא ויתר ככלל על הדרישה לקיומו של תובע "בשר ודם" שהוא בעל עילת תביעה בתביעה הייצוגית, עילה שהיא עילת התביעה של הקבוצה.

9. יחד עם זאת, סעיף 10 לחוק קובע כי:

"(א) אישור בית המשפט תובענה ייצוגית, יגדיר בהחלטתו את הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה..."

(ג) בית המשפט רשאי להגדיר תת-קבוצה, אם מצא שלגבי חלק מחברי הקבוצה מתעוררות שאלות של עובדה או משפט אשר אינן משותפות לכלל חברי הקבוצה; הגדיר בית המשפט תת-קבוצה כאמור, רשאי הוא להורות על מינוי תובע מייצג או בא כוח מייצג לתת-הקבוצה, אם מצא שהדבר דרוש כדי להבטיח שעניינם של חברי תת-הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת".

המסקנה הנובעת מהאמור ס' 10 הנ"ל, היא כי החוק הכיר באפשרות שבמסגרת התובענה הייצוגית בית-המשפט יכיר בקיומן של תת-קבוצות, שביחס לכל אחת מהן ישנן שאלות עובדתיות או משפטיות המייחדות אותה. יתרה מכך, הסעיף קובע כי בית המשפט רשאי למנות לכל תת קבוצה תובע מייצג. רשאי – אך לא חייב. יתכנו אם כן מקרים בהם בית המשפט לא יראה צורך במינוי תובע מייצג לכל תת קבוצה. במקרים כאלה ייוותרו חלק מתת הקבוצות ללא דמות "בשר ודם" של תובע המייצג את הקבוצה. תוצאה כזו היא אפשרית כאשר מחולקת הקבוצה לקבוצות משנה.

10. זאת ועוד, האפשרות לחלק את הקבוצה לקבוצות משנה, עומדת לכית המשפט לאחר אישור התביעה כתביעה ייצוגית. בשלב זה, אחרי שהתביעה אושרה כייצוגית, אם בית המשפט סבור כי יש מקום לחלוקה של הקבוצה לקבוצות משנה, הוא רשאי כאמור לדאוג ביוזמתו לצידוף או הוספה של תובע או תובעים נוספים לקבוצות המשנה, שהתובע המקורי אינו נמנה עמן. במקרה דנן, לדוגמה, לו היה בית המשפט נעתר לבקשת המבקשים, ומאשר בסופו של דבר את התביעה כתביעה ייצוגית גם ביחס למעבדות אלקטרוניקה, יתכן כי הוא היה מורה לאחר אישור הבקשה על צידוף תובע נוסף, המחזיק במעבדת אלקטרוניקה בעיר הרצליה.

מכאן כי העובדה שהתובע המקורי אינו בעל עילת תביעה ביחס לחלק מקבוצות המשנה, אינה שוללת – בשלב בקשת האישור, את האפשרות כי בית המשפט יאשר את התביעה כייצוגית גם ביחס לקבוצות משנה נוספות מעבר לזו שעמה נמנה המבקש המקורי. ישנה אם כן אפשרות כי תוגש בקשה לאישור תביעה ייצוגית בשם קבוצה גדולה ומגוונת של תובעים, כאשר התובע שייך רק לאחת מתת הקבוצות המיוצגות, ולא לכולן.

11. לכן, העובדה שהמבקשים אינם בעלי עילת תביעה אישית ביחס לכל אחת מקבוצות המשנה של בעלי ממעבדות מסוגים שונים בעיר הרצלייה, אינה שוללת כשלעצמה את האפשרות כי הקבוצה נושא התביעה הייצוגית תכלול גם בעלי מעבדות כאלה, שאינן מחזיקים במעבדות שיניים דווקא.

האם יש מקום לצרף לבקשה מחזיקים במעבדות מסוגים שונים בהרצלייה?

12. השאלה הנוספת שיש לבחון אותה, לאור האמור לעיל, היא האם במקרה דנן יש מקום להיעתר לבקשת המבקשים- קרי האם יש מקום לדון בבקשה כשהיא מתייחסת לכל בעלי העסקים בהרצלייה שהעסקים שלהם מוגדרים כ"מעבדה", ומשלמים לכן ארנונה בהתאם לס' 2.1 לצו הארנונה, בתעריף משרדים; והאם על בית-המשפט לבחון במסגרת התובענה הנוכחית- כבקשת המבקשים - את השאלה המשותפת לכל המחזיקים במעבדות, שהיא השאלה המתייחסת לניסוח צו הארנונה, ולהוספת המונח "מעבדה" בס' 2.1 בו.

מדובר לטענת המבקשים, בשאלה מהותית ביותר, שכן כל עוד ההגדרה בס' 2.1 לצו מתייחסת ל"מעבדות", מנהל הארנונה אינו רשאי להפעיל שיקול דעת ולבחון את השימוש בפועל בנכס, ובהמשך ועדות הערר ובית המשפט בהליך של עדר נאלצים לדחות את העררים המוגשים על ידי מחזיקים במעבדות, יהיה השימוש בהן בפועל אשר יהיה.

13. לגישת המבקשים, הדרך של ניהול ההליך כתביעה ייצוגית בשמם של כל בעלי העסקים שהם בעלי מעבדות היא הדרך היעילה וההוגנת, שכן המלאכה המבוצעת בכל מעבדות התיקונים היא דומה. האלטרנטיבה של הגשת עתירות מנהליות על ידי מחזיקי מעבדות אינה יעילה, שכן היא היתה מחייבת הגשה של עתירות על ידי כל אחד מחברי הקבוצה, קרי הגשה של כ-70 עתירות מנהליות. המבקשים הוסיפו כי אם בית-המשפט יקבע שיש צורך בהגשת תביעות הפורטות לפרטים את חברי הקבוצה, ייגרם בכך נזק דיוני לחברי הקבוצה לענין תקופת ההתיישנות.

14. המבקשים התייחסו לטענה אפשרית לפיה הבקשה היא לסעד הצהרתי. לטענתם, בכל תובענה ייצוגית נגד רשות מובלע סעד הצהרתי לפיו הגבייה נעשתה שלא כדין, כתנאי לכך שתקום לחברי הקבוצה זכות השבה.

15. אני סבורה כי אין לקבל את עמדתם של המבקשים בהקשר זה.

סעיף 8(א)(2) לחוק קובע כי תובענה ייצוגית תאושר בין היתר בתנאי שתובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. יש לבחון אם כן האם צירוף עניינם של כל בעלי המעבדות בעיר הרצלייה ושאלת שיעור הארנונה שעליהם לשלם במסגרת תביעה ייצוגית אחת, היא הדרך היעילה וההוגנת לבירור התביעה דנן.

16. ס' 3(א) לחוק קובע:

"לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה..."

במקרה דנן, תביעת המבקשים מבוססת על פריט 11 לתוספת השניה, הקובע כי ניתן להגיש תביעה ייצוגית נגד רשות "להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר".

17. לכן, כדי לדון בתביעת המבקשים, יהיה מקום לקבוע קודם כל האם חיובם בתעריף משרדים בצו הארנונה נעשה שלא כדין. אם התשובה לשאלה זו היא חיובית, יהיה מקום לבחון את השאלה האם על העירייה להשיב להם את הארנונה שהם שילמו.

18. אכן, אחת השאלות שיתכן שיעלו במסגרת הדיון, היא שאלת ניסוח צו הארנונה, והוספת התיבה "מעבדה" בס' 2.1 לצו. אולם, בכך לא יהיה די. כדי שעסקים מסוג מסוים יהיו זכאים להשבת הארנונה שהם שילמו (וכאמור, סעד ההשבה הוא הסעד היחיד שניתן לתבוע בתביעה ייצוגית נגד הרשות), יהיה עליהם להוכיח כי הסיווג "משרדים" אינו הסיווג המתאים לעסקים אלה, לאור הפעילות המבוצעת בפועל. יהיה מקום להוכיח כי הפעילות במעבדה מסוג מסוים היא בפועל פעילות של "מלאכה".

19. במילים אחרות, גם בהנחה שבית המשפט יקבע כי לא היה מקום להגדרה של "מעבדות" בצו הארנונה, אין בכך כדי להבטיח כי עסק מסוים יזכה להשבת ארנונה. כדי לזכות בהשבה, יש לבחון את השאלה האם הסיווג משרדים הוא הסיווג המתאים לעסק זה אם לאו, לאור הפעילות המבוצעת בעסק מסוג זה.

20. אכן, השאלה האם הקביעה של המונח "מעבדה" בס' 2.1 לצו הארנונה היתה תקינה, היא שאלה המשותפת לכל בעלי המעבדות בעיר הרצלייה. אולם, כדי לבחון האם הדיון במסגרת תביעה ייצוגית אחת, שתכלול את כל המחזיקים במעבדות בעיר היא "הדרך היעילה וההוגנת והכרעה

במחלוקת בנסיבות הענין", אין די בכך, שכן גם אם יוכרע כי לא היה מקום למינוח של "מעבדה", יהיה על בית המשפט לבחון באופן נפרד כל אחד מסוגי העסקים נושא הבקשה והתביעה. יהיה מקום לבחון – ביחס לכל אחד מהם, מהו השימוש העיקרי בו, האם שימוש זה מצדיק את הסיווג של שירותים או משדד, או שמא מדובר בשימוש שיש מקום לסווגו כ"מלאכה".

21. מבחינה זו אינני מקבלת את טענת המבקשים לפיה "באופן עקרוני המלאכה המבוצעת בכל מעבדות התיקונים הינה דומה" (ר' ס' 11ב' לסיכומי המבקשים). האמור בהמשך סיכומי המבקשים בהקשר זה, מעיד כשלעצמו כי שאלת הדימיון בין הפעילות המבוצעת במעבדות שונות, אינה שאלה שהתשובה לה היא ברורה. לגישת המבקשים, בכל מעבדות התיקונים "המדובר בפתיחת המכשיר, איתור המנגנון התקול, איתור התקלה באותו מנגנון, פירוק המנגנון, החלפת רכיבים על ידי ניתוקם, ביצוע הלחמות והרכבת המכשיר לצורתו המקורית" (ס' 11ב לסיכומים). לגישת המבקשים, תיאור עקרוני זה זהה לכלל המעבדות – של מקררים, מכונות כביסה, מזגנים, מערכות סטריאו וכיו"ב. התיאור הזה מתאים גם לפעולה של מוסך.

22. ואולם, מדובר בטענה עובדתית הטעונה בירור. על פני הדברים, לא בהכרח בכל עסק המכונה מעבדה, מתבצעות כל הפעולות שנמנו לעיל. דווקא במעבדת שיניים למשל, אין מדובר כלל באיתור מנגנון תקול, איתור תקלה באותו מנגנון ותיקונה. כלומר, מעבדת שיניים היא כשלעצמה דוגמה למעבדה מסוג שונה ממעבדות אחרות. יתכנו גם מעבדות נוספות שהפעילות בהן היא שונה מהמפורט לעיל – לדוגמה מעבדת מחקר. גם במעבדת מחקר לא מתבצעת פעילות של איתור תקלות ותיקונן, והפעילות בה- על פניה – שונה מזו המתבצעת במעבדות תיקונים שונות, ואף מזו שבמעבדת שיניים.

גם ביחס ל"מעבדות התיקונים" שצוינו על ידי ב"כ המבקשים בסיכומיו, קשה לקבוע - ללא בירור עובדתי - האם בכול אחת מהמעבדות מתבצעות כל הפעילויות אותן מנה ב"כ המבקשים, ובעיקר – האם פעילויות אלה הן החלק העיקרי בפעילות המבוצעת באותה מעבדה. הפעילות במעבדת מחשבים, לדוגמה, עשויה להיות שונה מפעילויות במעבדות מקררים, מבחינת אופיה, טיבה, היקפה ומבחינות אחרות שעשויות להשליך על הסיווג הנכון לעסק כזה.

23. לכן, קיבוץ של עניינם של כל העסקים בעיד הרצליה המכונים "מעבדה", יביא לכך כי במסגרת תביעה ייצוגית אחת, ייכללו עניינם של סוגי עסקים שונים, בעלי מאפיינים שונים, שיהיה מקום

לבחון ביחס לכול אחד ואחד מהם – האם מאפייניו מצדיקים את סיווג המשרדים שנדרש ממנו אם לאו. זאת, גם בהנחה שבית המשפט יקבע כי לא היה מקום להוספת המונח "מעבדה" בצו הארנונה.

24. כפי שהובהר על ידי המבקשים, המבקשים אינם עותרים לצו הצהרתי גרידא, לפיו הוספת המונח "מעבדה" לצו הארנונה היה בלתי חוקי. לו היו המבקשים לבחון רק את השאלה האם הוספת המונח "מעבדה" לצו הארנונה היא חוקית, היה עליהם לעשות זאת במסגרת הליך מנהלי נפרד, ולא באמצעות תביעה ייצוגית, שבמסגרתה ניתן – כפי שהובהר לעיל, לתבוע רק השבה של מס, אגרה או תשלום חובה אחר.

על כל פנים, העובדה כי המבקשים סבורים כי יש חשיבות לכך כי בית המשפט יכריע בשאלת אופן ניסוחו של צו הארנונה, והקושי הקיים בניסוח הנוכחי שלו לגישתם של המשיבים, אין בהם כשלעצמם כדי להצדיק את הרחבת הגדרתה של קבוצת התובעים, באופן שיסרבל את הדיון, יכביד עליו, ולא יהיה יעיל והוגן- כדרישת החוק.

25. לכן, לאור כל האמור לעיל, אני סבורה כי השוני העובדתי הקיים בין העסקים השונים שנושאים את השם "מעבדה" לצורך בחינת שאלת ההשבה ביחס לכל אחד ואחד מסוגי העסקים הללו, הופך את הבירור המאוחד של כלל העסקים הללו לבלתי יעיל. משום כך, ולאור הוראת ס' 8(א)(2) לחוק, אינני סבורה כי יש לדון בעניינם של כל המחזיקים במעבדות במסגרת התובענה הנוכחית, אלא בעניינם של המחזיקים במעבדות שיניים בלבד.

26. לכן, אני קובעת כי הדיון בבקשה יתייחס לבעלי מעבדות שיניים בלבד. אני מחייבת את המבקשים בהוצאות המשיבה בגין הדיון בהחלטה שלעיל, בסכום כולל של 3,000 ₪.

ב"כ הצדדים יודיעו באיזה אופן הם ממקשים לקדם את הדיון בבקשה לאור ההחלטה שלעיל, וזאת תוך 14 יום מהיום.

התיק נקבע לתז"פ ביום 6.6.13

רות רוני 54678313

ניתנה היום, י"ד סיון תשע"ג, 23 מאי 2013, בהעדר הצדדים.
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכת ושינויים במסמכי פסיקה, חסיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

3

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים בעניינים מינהליים

עע"ם 4581/13

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט נ' הנדל

המערערים: 1. יניב ניסן
2. ויזנפלד אביטל
3. דוליצקי יבגוני
4. פירסטנפלד רון

נגד

המשיבה: עיריית הרצליה

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב
(השופטת ר' רונן) מיום 23.5.13 בת"צ 12804-03-12

תאריך הישיבה: כ"ט באדר ב' התשע"ד (31.3.14)
כשם המערערים: עו"ד דוד גואטה
כשם המשיבה: עו"ד אסף הראל

פסק-דין

המלצנו למערערים למשוך את ערעורם והם קיבלו המלצתנו. הערעור נמחק
בלא צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ט באדר ב' התשע"ד (31.3.2014).

שופט

שופט

שופט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 13045810_T07.doc
מרכז מידע, טל' 077-2703333; אתר אינטרנט, www.court.gov.il

א' רובינשטיין 54678313-4581/13
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

2

בר"ם 8462/11

לפני: כבוד השופט ח' מלצר
המבקש: מנהל הארנונה בעיריית הרצליה
נגד
המשיבה: מירב פלקון

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (כב' השופטת ד"ר מ' אגמון-גונן) מתאריך 23.10.2011 ב-עמ"נ 2053-10-10

בשם המבקש: עו"ד אסף הראל
בשם המשיבה: עו"ד ירון ריין

החלטה

1. לפני בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (כב' השופטת ד"ר מ' אגמון-גונן) ב-עמ"נ 2053-10-10, בגדרו התקבל ערעורה של המשיבה על החלטתה של וערת הערר לענייני ארנונה בעיריית הרצליה (להלן: ועדת הערר), אשר דחתה את השגתה של המשיבה על חיוב הארנונה שהושח עליה לתקופה שמחורש מרץ 2005 ועד לחודש יולי 2006, בקשר עם נכס המצוי ברחוב סוקולוב 10 בהרצליה (להלן: חוב הארנונה ו-הנכס, בהתאמה).

אביא להלן את הנתונים הדרושים להכרעה.

2. בתאריך 31.7.2006 נתקבלה בירי המשיבה התראה לפני נקיטה בהליכי גבייה, לפי סעיף 4 לפקודת המיסים (גבייה) כגין חוב הארנונה הנ"ל (להלן: ההתראה). ההתראה הופנתה אל: המשיבה, אמה ואחיה, וזאת מכוח היותם יורשיו של מר יעקב פלקון ז"ל (שנפטר בשלהי שנת 1992), אשר היה רשום בפנקסי עיריית הרצליה (להלן: העירייה) כבעלים של הנכס וכמחזיק בו. מיר למחרת, בתאריך 1.8.2006, פנתה המשיבה, באמצעות בא-כוחה, אל המבקש במכתב שבו דחתה את ההתראה. בהמשך (בתאריך 7.8.2006) פנה ב"כ המשיבה אל המבקש, בשנית, במכתב שבו הבהיר כי

למשיבה לא היה כל מידע לגבי הנכס, ואולם מבירור שנערך מול בא-כוחו של אחיה – שהקשר בינו לבין המשיבה נותק בעקבות סכסוך שהתגלע ביניהם על רקע האופן שבו ניהל אחיה של המשיבה את העסק שפעל בנכס – עלה כי בתקופה שאליה התייחסה להתראה הנ"ל, הנכס הושכר, על ידי האח, לחברת כ.ד. שיווק מזון (להלן: השוכרת). בהמשך, משהתקבלה אצל המשיבה דרישה לתפיסת מיטלטלין, פנה ב"כ המשיבה למבקש במכתב נוסף שבו הבהיר, שוב, כי המשיבה לא החזיקה בנכס. עוד ציין ב"כ המשיבה במכתב האמור, כי המשיבה הגישה תביעה כנגד השוכרת (ת"א (הרצליה) 8053-06 פלקון נ' כ.ד. שיווק מזון בע"מ ואח'), כדי להבטיח את תשלום הארנונה לעירייה, והוא אף הציע לעירייה להצטרף כתובעת נוספת בתובענה האמורה. המבקש לא נענה להצעה זו.

3. בתאריך 18.11.2008 ניתן פסק דינו של בית משפט השלום בהרצליה בתובענה הנ"ל, שהגישה המשיבה כנגד השוכרת. בגרדי פסק-הדין האמור נקבעו, בין היתר, הקביעות הבאות: חובת תשלום הארנונה לתקופה שבגינה התקבלה אצל המשיבה להתראה וננקטו נגדה הליכי גבייה מינהליים – חלה על השוכרת; השוכרת לא דאגה לרישום הנכס על שמה כמחזיקה; המשיבה לא ידעה, ולא יכולה היתה לדעת, על ההשכרה לשוכרת (בין היתר מאחר שהקשר בינה לבין אחיה נותק, כאמור, והוא זה שניהל את הנכס והשכיר אותו לשוכרת, ללא ידיעתה ומבלי שנתנה את הסכמתה לכך). והדבר נודע לה רק כאשר קיבלה את ההתראה, בתאריך 31.7.2006.

4. המשיבה סברה כי עם מתן פסק הדין האמור נסתם הגולל על טענותיו של המבקש כלפיה, ואולם בשלהי שנת 2009 התחוויר לה כי המבקש ממשיך לנקוט בהליכי גבייה מינהליים כנגדה, בקשר עם החוב האמור. משכך, פנתה המשיבה למבקש, בתאריך 29.11.2009, בהשגה כדי להפסיק את הליכי הגבייה כנגדה.

המבקש דחה את ההשגה.

החלטת ועדת הערר

5. ערר שהגישה המשיבה על החלטה לרחות את השגתה – נדחה אף הוא על ידי ועדת הערר, אשר קבעה, בין היתר, כי המשיבה איחרה את המועד להגשה השגה, והשומה הפכה בינתיים לחלוטה.

עוד קבעה ועדת הערר (למעלה מן הצורך, לשיטתה), כי המשיבה באה בנעליו של אביה המנוח, לאחר פטירתו, כמחזיקה בנכס, מכוח היותה אחת מיורשותיו. המשיבה לא מסדה הודעה כדין על חילופי מחזיק בנכס, כמצוות סעיף 325 לפקודת העיריות (נוסח חדש) (להלן: פקודת העיריות), ומשכך היא נחשבת כ"מחזיק" לצורך תשלום הארנונה, ואף חייבת במלוא התשלום, מכוח סעיף 316 לפקודת העיריות, בהיותה בעלים במשותף בנכס (וזאת על פי צו ירושה מתוקן שלפיו המשיבה החזיקה ב-20% מזכות הבעלות בנכס, בעוד אחיה החזיק ב-80% מזכות הבעלות בו).

הערעור ופסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים הנכבד

6. המשיבה הגישה ערעור מינהלי על החלטתה הנ"ל של ועדת הערר. לערעור צורפו מסמכים מ"תיק הנכס" בעירייה, אשר שהגיעו לידי המשיבה בעקבות הליך שהיא נקטה כנגד העירייה, לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1988 (להלן: חוק חופש המידע). בערעורה, העלתה המשיבה מספר טענות, אשר ניתן לסכם את עיקרן, בתמציתיות, כך:

(א) המשיבה לא איתרה את המערך להגשת ההשגה, שהרי אין חולק כי היא מעולם לא קיבלה דרישת תשלום כדין. מיד לאחר קבלת ההתראה (הנעדרת ציון בדבר קיומה של אפשרות בידי החייב להשיג על הדרישה, או לערור עליה) – היא פנתה אל המבקש, בפניה שהיה עליו לדאוג להשגה.

(ב) המשיבה מעולם לא היתה בגדר "המחזיק" בנכס, זאת הן לפני שהיא הפכה לבעלים במקצת הזכויות בנכס והן לאחר מכן, שאז היה מחזיק אחר בנכס (אחיה, חברת פלקון, או השוכרת). לפיכך לא היתה מוטלת עליה חובת הורעה כלשהי לעירייה לפי סעיף 326 לפקודת העיריות. מאז מות אביה, בשנת 1992 ועד לשנת 2006 לא נשלחה אל המשיבה כל דרישת תשלום וממילא היא לא יכולה היתה לרעת כי העירייה סבורה שיש לה זיקה לנכס, יתרה מכך – מהחומר שנמסר למשיבה מידי העירייה (וזאת רק לאחר שהיא נאלצה לנקוט בהליך נפרד לפי חוק חופש המידע) עלה כי בידי המבקש היו ראיות ברורות ומפורטות באשר למיהותו של המחזיק בנכס בפועל, לכל המאוחר החל מחודש פברואר 2005. העירייה גם ידעה בזמן אמת כי החזקה בנכס הועברה לשוכרת החל מחודש מאי 2005 והיה עליה לשנות את רישומיה בהתאם.

7. בית המשפט לעניינים מינהליים הנכבד קיבל את ערעורה של המשיבה, בקבעו, בין היתר, כדלקמן:

(א) סעיף 3(ג) לחוק הרשויות המקומיות (עדר על קביעת ארנונה כללית), התשל"ו-1976 (להלן: חוק הערר), מקנה לבית המשפט שיקול דעת רחב להתיר למי שחויב בתשלום ארנונה להעלות טענה כי איננו מחזיק בנכס, וזאת אף אם לא הוגשה על-ידו השגה במסלול הקבוע בחוק הערר. במקרה דנא, המשיבה מעולם לא קיבלה דרישת תשלום כדין ובה פירוט של מרכיבי השומה, תוך ציון זכות ההשגה והערר. כשים לב להליך המשפטי שבו נקטה המשיבה מיד עם קבלת ההתראה וכשים לב לראיות שהתקבלו בידיה לאחר הליך הערר (במסגרת הליך נוסף שהיא נאלצה לנקוט כנגד העירייה, מחמת סירובה למסור את המידע בגררי הליכי ההשגה והערר) – אין לומר כי המשיבה "ישנה על זכויותיה", ויש לאפשר לה להעלות את טענותיה במישור זה.

(ב) הכלל הנובע מהוראות סעיפים 325-326 לפקודת העיריות הוא, אמנם, כי כל אימת שלא נשלחה על ידי בעליו, או מחזיקו של נכס הודעה בכתב בדבר חדילתו מהחזקת הנכס – חייב הנישום לשאת בתשלום הארנונה בגין הנכס, וזאת גם במקרה שבו התברר כי היה בעלים, או מחזיק אחד בנכס בתקופה הרלבנטית, שכן תרופת הנישום במצבים מסוג זה היא במישור היחסים בינו לבין המחזיק בפועל. ואולם, מפסק הדין בעניין דור אנרגיה (בר"ם 867/06 מנהלת הארנונה בעיריית חיפה נ' דור אנרגיה (1988) בע"מ (17.4.2008)) עולה גם כי תיתכנה נסיבות שבהן למרות שהמידע בדבר שינוי זהותו של המחזיק בנכס בפועל הגיע לרשות המקומית שלא באמצעות הודעה מטעם המחזיק היוצא, על פי הוראת סעיף 325 לפקודה – ייחשב המחזיק היוצא כמי שמילא את חובתו על פי הסעיף האמור, ולמצער מוטלת על הרשות המקומית חובה לערוך בדיקה נוספת של עניין זה. במצבים מסוג זה, כאשר קיימת ידיעה קונקרטית של הרשות המקומית בדבר שינוי מיהות המחזיק בנכס – החלטתה של הרשות המקומית להמשיך ולחייב את המחזיק היוצא איננה סבירה ואיננה מתיישבת עם חובת ההגינות המוטלת עליה במסגרת פועלה כנאמן הציבור.

8. ביישום הדברים על נסיבות המקרה הנוכחי קבע בית המשפט קמא הנכבד כי כבר בראשית שנת 2005, עוד בטרם היווצרות החוב, מושא הבקשה – היה בירי המבקש די מידע על מנת שתחול עליו, למצער, חובה לערוך בדיקה שמטרתה לעמוד על זהותו של המחזיק בפועל בנכס:

(א) כך, בתאריך 9.2.2005, פנתה חברת פלקון למנהל הארנונה בבקשה לפטור אותה מתשלום ארנונה (לפי סעיף 330 לפקודת העיריות), בשל היות הנכס כשיפוצים

וזאת מתאריך 13.4.2004 ועד לתאריך 29.6.2004. מנהל הארנונה השיב לפנייה האמורה במכתב שמוען ל"פלקון מעדני בשד", כדלקמן:

"לאור האמור במכתבך שבסימוכין ולנספחים שצורפו אליו קיבלתי את טענותכם לפטור מארנונה בשל היות הנכס בשיפוצים לתקופה מ-15.4.2004 ועד 30.6.2004. היתרה לזכותכם לאחר הזיכוי הנ"ל... תקוזה מחשבון הארנונה לתורשים 3-4/2005 שישלח אליכם במהלך חודש מרץ 2005" (ההרגשות שלי - ח"ח).

(ב) וכך, בתאריך 20.2.2005, בוצעה מדירה בנכס מטעם המבקש. על גבי השרטוט של הנכס נרשם שמה של חברת פלקון כמתזיקה, במקביל לשמו של המתזיק הרשום (שנפטר בינתיים, כאמור), מר יעקב פלקון.

(ג) בנוסף, בתאריך 22.6.2006, התקבלה בידי המבקש הודעה מאת השוכרת, לפיה הסכם השכירות בינה לבין אליהו פלקון (אחיה של המשיבה) מוארך לתקופה נוספת של שנה, ועד לתאריך 21.7.2007. על גבי ההודעה האמורה נרשם בכתב יד, כי המירע האמור אושר טלפונית על ידי מר אליהו פלקון.

(ד) לכך יש להוסיף עוד כי השוכרת ביקשה וקיבלה רישיון עסק כדין מהעירייה בקשר עם הנכס, בתורש אוקטובר 2005.

9. בסיכומו של דבר קבע בית המשפט קמא הנכבד כי במצב הדברים המתואר, החלטתו של המבקש לנקוט בהליכי גבייה מינהליים (שבמסגרתם אין לחייב פתחון פה להעלות טענות עוברתיות, כגון: 'אינני מתזיק בנכס'), כנגד המשיבה דווקא (וזאת ככל הנראה לנוכח העובדה שחברת פלקון ואליהו פלקון, ומאוחר יותר אף השוכרת - הפכו לחדלי פירעון), הינה בלתי סבירה. את פסק דינו חתם בית המשפט קמא הנכבד בדברי הביקורת הבאים:

"התנהלותה של המשיבה [היא המבקש כאן - ח"ח] בעניינינו מעוררת תחושה קשה ביותר. נראה כי לאחר שהמשיבה נוכחה לרעת שלא ניתן לגבות את חוב הארנונה מחברת פלקון ומהשוכרת, סברה היא כי כל האמצעים כשרים כרוכה לגבות את חוב הארנונה מהמעודעת [המשיבה כאן - ח"ח]; אף ללא סמכות ובסיס חוקי לעשות כן... ער עצם היום הזה המשיבה כלל לא המציאה תרפיסי מצב חשבון היסטוריים לנכס לשנים 2005 ו-2006. ההסבר לכך לא ניתן. משכך, יש להניח כי לו היו מוגשים, היו פועלים נגרה".

10. בסופו של יום, קיבל בית המשפט קמא הנכבד, כאמור, את ערעורה של גבי פלקון, הורה על הפסקת הליכי הגבייה המלנהליים כנגדה, וחייב את עיריית הרצליה לשלם לה את הוצאותיה בסך 40,000 ש"ח.

טענות הצדדים בבקשה

11. מכאן הבקשה שלפני, בגדרה שב המבקש ומעלה, מחדש, בוריאציות מסוימות, את הטענות שהעלה בפני בית המשפט קמא הנכבד. עוד מוסיף המבקש וטוען כי בפסק-דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים הנכבד נקבעו "הלכות קשות" ומתעוררות בו סוגיות חשובות, החורגות מעניינם הפרטני של הצדדים, בנושאים הבאים:

(א) האם ידיעה בפועל של מחלקת הארנונה אודות שינוי מחזיקים בנכס פוטרת את "המחזיק היוצא", או את בעליו של הנכס מהחובה למסור הודעה כדין, לפי סעיפים 325-326 לפקודת העיריות, ומהי אותה ידיעה בפועל הנדרשת לצורך זה. בהקשר זה מטעים המבקש כי בהתאם להלכה שנפסקה בעניין דור אנרגיה, הכלל הוא כי חל ההסדר הקבוע בסעיפים 325-326, המחייב מסירת הודעות אודות חרילה מהחזקה בנכס או בדבר חילופי מחזיקים, או בעלים, בנכס – ואילו בשאלה האם ייתכנו נסיבות שבהן חרף אי מסירת הודעה כאמור ייראה הבעלים, או המחזיק בנכס כמי שמסר הודעה כדין, נחלקו דעות השופטים שישבו ברין באותו עניין.

(ב) האם אסור לעירייה לנקוט בהליכי גבייה מינהליים בגין חובות של המחזיק הרשום בנכס – כנגד יורשיו, אשר לא מסרו לעירייה הודעה בדבר פטירתו של המודיש.

(ג) האם אי משלוח דרישת תשלום מקודית המציינת בפני הנישום את האפשרות להשיג על החוב, מקימה לנישום עילה לעשות כן בחלוף המועד הקבוע לכך בחוק.

12. בחגובתה לבקשה, שהוגשה על פי החלטתי, טוענת המשיבה כי הבקשה איננה מעוררת שאלה משפטית כלשהי החורגת מעניינם של הצדדים, ולכן אין הצדקה כאן למתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". לגופם של דברים המשיבה מבקשת לסמוך את ידיה על פסק דינו של בית המשפט קמא הנכבד, אשר איזן, לשיטתה, בצורה ראויה בין השיקולים הרלוונטיים במכלול.

13. לאחר עיון בבקשה, בתגובתה של המשיבה ובחומר שצורף אליהן, הגעתי למסקנה כי ספק אם היה מקום להגשת הבקשה, ואולם, משוו הוגשה – אין לי אלא לדחותה, הן בהיעדר עילה למתן רשות ערעור לדיון ב"גלגול שלישי", והן בהיעדר עילה להתערבות בפסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד לגופו של עניין.

אבהיר להלן, בקצרה, את הנמוקים למסקנתי זו.

14. בפסיקתו של בית משפט זה נקבעה, כידוע, אמת מידה מחמירה למדי למתן רשות ערעור לדיון ב"גלגול שלישי" (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' חצת אור (הזר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982) (להלן: הלכת חניון חיפה)). ככלל, תינתן רשות ערעור רק בשאלות משפטיות החורגות מעניינם הקונקרטי של הצדדים, שלהן השלכות רוחב, או כאשר מתעורר צורך לקבוע כלל משפטי בעל חשיבות עקרונית, או לצורך פירושו של חיקוק, מקום שנחלקו הדעות לגביו בבתי משפט שונים, בעדכאות אחרות. מנגד, לא תינתן רשות לערער כאשר בלוז הבקשה טענות שעניינן ביישום הדין גרידא, או כאשר השאלה העומרת במוקד הבקשה תחומה במאפייניו העובדתיים של המקרה (עיינו, למשל: בר"ם 2237/11 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה "שורקות" נ' גרמנוב (23.9.2012) והאסמכתאות המובאות שם, בפסקה 14).

15. החלת אמות המידה הנ"ל על הבקשה שלפני מעלה כי על אף הניסיון לעטות על הבקשה פה כסות משפטית בעלת חשיבות כללית, הרי שבסופו של יום, טענתו העיקרית של המבקש – עניינה באופן היישום של מה שנפסק על ידי בית משפט זה בעניין דור אנרגיה, על נסיבותיו הקונקרטיות, התריגות, של המקרה הנדון. טענה מהסוג האמור איננה מצריקה מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי", אפילו אם נפלה טעות ביישום הדין, לא כל שכן כאשר בית משפט זה מתרשם כי אין עילה להתערבות בפסק-הדין, מושא הבקשה – כבענייננו.

16. ואכן, אני סבור כי בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד יישם באופן נכון את העקרונות שהתוו בפסק הדין שניתן על ידי בית משפט זה בעניין דור אנרגיה על הנסיבות המיוחדות של המקרה שהובא בפניו. אמנם בעניין דור אנרגיה נפסק כי הכלל הוא שעל המחזיק היוצא מנכס להודיע על כך לרשות המקומית וככלל לא מוטל על הרשות המקומית נטל לברר, באופן אקטיבי, את זהותו של המחזיק בנכס (וכך קבע גם בית המשפט קמא הנכבד בענייננו). יחר עם זאת, רוב שופטי ההרכב שישבו בדיון בעניין

דור אנרגיה (חברתי, השופט ע' ארבל, וחברי, השופט י' דנציגר) הסכימו כי תיתכנה נסיבות חריגות אשר בהתקיימן יהיה מקום לראות את המחזיק היוצא כמי שמילא את תובתו על פי סעיף 325 לפקודה, כך שלא יחויב בתשלום בגין התקופה שבה לא החזיק בנכס בפועל, וזאת הגם שהוא לא מסר הודעה בכתב כנדרש על שינוי זהות המחזיק בנכס. עיקרון של הנסיבות החריגות האמורות הוא במצב שבו המידע בדבר שינוי זהותו של המחזיק בנכס הגיע בפועל לידי הרשות המקומית (אפילו שלא באמצעות הודעת המחזיק היוצא, כנדרש על פי הוראת סעיף 325 לפקודה). דעות השופטים נחלקו באותו עניין בשאלה האם די בידיעה של גורם כלשהו ברשות המקומית, כגון: מחלקת רישוי עסקים, כדי להטיל על העירייה נטל לבצע בדיקה אקטיבית לבירור זהותו של המחזיק בפועל בנכס, לצרכי ארנונה (דעת חברי, השופט י' דנציגר), או שמא נדרשת ידיעה בפועל של המחלקה הממונה על גביית הארנונה בעירייה, על חילופי מחזיקים בנכס, כדי לראות במחזיק היוצא כמי שניתנה על ידו הודעה בדבר חדילת החזקתו בנכס בפועל (גישתה של חברתי, השופט ע' ארבל). שני חברי הסכימו, עם זאת, כי בנסיבות שבהן ישנה ידיעה פוזיטיבית של הרשות המוסמכת לגביית הארנונה בדבר שינוי זהות המחזיק בנכס בפועל – התלטה להמשיך ולחייב את המחזיק היוצא הינה בלתי סבירה, ואיננה עולה בקנה אחד עם תובת ההגינות המוטלת עליה מכוח תפקידה כנאמן הציבור (עיינו: פסקאות 32-34 לחוות דעתו של חברי, השופט י' דנציגר, פסקה 10 לחוות דעתה של חברתי, השופט ע' ארבל). לעמדה זו הצטרף, בהמשך, גם חברי, השופט א' רובינשטיין ב-ע"ם 2611/08 בנימין נ' עיריית תל אביב (5.5.2010) (להלן: עניין בנימין), בצינו כך:

“...כשלעצמי סבורני, על פי השכל הישר, כי אם אכן ידעה אל נכון המחלקה הרלבנטית על השינוי למעשה, די בכך לצורך תחילת הפעלתו של המנגנון לשינוי, ולמצער לבדיקה נוספת. ער אני לעומס המוטל על העוסקים בגביית ארנונה, כוראי במקום רב נכסים ורב תחלופה... אך במקום שנפתח הפתח לבדיקה קלה יחסית נוכח ידיעתה הקונקרטיית של הרשות, יש מקום למאמץ מצירה...” (שם, בפסקה כה’).

17. בענייננו, לא מדובר במקרה שבו נשלחה דרישת תשלום לאדם שהמבקש חשב, בטעות, כי הוא המחזיק בפועל בנכס, בשעה שבדיקה יזומה מצידו היתה מגלה כי לא זה המצב – אלא בסיטואציה, שיש לקוות כי היא אכן חריגה, שבה המבקש נקט בגישה של התעלמות מוחלטת, מופגנת, מראיות ברורות ומפורשות בדבר זהותו של המחזיק בפועל בנכס, שהיו מצויות בידי הרשות המקומית (הן בירי המשיב עצמו, והן בירי מחלקת רישוי עסקים בעירייה, ובהן: הודעת הפטור מתשלום ארנונה לתקופת השיפוץ בנכס, שניתן לחברת פלקון, על ידי המבקש, בחודש פברואר 2005; ממצאי המרידה שנערכה

בנכס בשלהי חודש פברואר 2005; וישיון העסק שהשוכרת ביקשה וקיבלה, בחודש אוקטובר 2005; הודעת השוכרת מחודש יוני 2006 בדבר הארכת השכירות לתקופה של שנה נוספת; ואף פסק דין של בית משפט השלום בהרצליה כתובענה שבין המשיבה לבין השוכרת). התנהלותו של המבקש בעניינינו מעוררת תמיהות נוספות לנוכח העובדה שהמבקש לא הסתפק ב"התלכשות" לראיות הברורות הנ"ל שהיו בידיו, אלא שהוא אף ניסה להסתירם מהמשיבה, בחד לנקוט נגדה בהליכי גבייה מנהליים (שמקשים על העלאת טיעונים כנגד החוב), ואף המשיך לנהל הליך משפטי נגד המשיבה – ביודעו כי אחרים החזיקו בנכס בתקופה הרלבנטית לחוב. התנהלותו זו של המבקש, בנסיבות המקרה שלפני, רחוקה מלהלום את מירת ההגינות שבה מחויבת הרשות המקומית בהפעילה את סמכות גביית המיסים המסורה בידיה.

18. הנה כי כן, במצב הדברים המתואר – יישום ההלכה שנפסקה בעניין דור אונגיה, תוך הפעלת מירות של שכל ישר והגינות בסיסית – מובילים, בהכרח, למסקנה כי אין מקום להתערבות בפסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים הנכבד.

19. יתר הסוגיות המועלות בבקשה קשורות בטבורן לנסיבותיו הפרטניות של המקרה הנרון ותחומות במאפייניו העובדתיים, כך ש"השלכות הרוחב" הנטענות בקשר אליהן – הינן מצומצמות, אם בכלל קיימות. מכל מקום, לא מצאתי כי מרוכר בשאלות בעלות חשיבות משפטית שטרם הוכרעו על ידי בית משפט זה (בהקשר זה ראו והשוו, למשל: עניין בנימין; ע"א 8417/09 טיריית ירושלים נ' לוי (21.8.2012)), או שמחייבות הן הידרשות והכרעה של בית משפט זה רווקא בגדרי התיק שבפני, במיוחד כשים לב להנמקה שהובאה בפיסקאות 14-18 שלעיל.

20. נוכח כל האמור לעיל – הבקשה נדחית. המבקש יישא בהוצאות המשיבה בסך 15,000 ש"ח.

ניתנה היום, ט"ז באב התשע"ד (12.8.2014).

ש ו פ ט